



PIVOT^{4A}

LEARNER'S MATERIAL

IKALAWANG MARKAHAN
Filipino

G7



DepEd CALABARZON
Curriculum and Learning Management Division

PAG-AARI NG PAMAHALAAN
Hindi Ipraghihi

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayumpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot ng Kagawaran.

Ang modyul na ito ay masusing sinuri at niribisa ayon sa pamantayan ng DepEd Regional Office 4A at ng Curriculum and Learning Management Division CALABARZON. Ang bawat bahagi ay tiniyak na walang nilabag sa mga panuntunan na isinasaad ng Intellectual Property Rights (IPR) para sa karapatang pampagkatuto.

Mga Tagasuri

PIVOT 4A Learner's Material
Ikalawang Markahan
Unang Edisyon, 2020

Filipino

Ikapitong Baitang

Job S. Zape, Jr.
PIVOT 4A Instructional Design & Development Lead

Sharon A. Villaverde
Content Creator & Writer

Jaypee E. Lopo, Elaine T. Balaogan & Ricardo Makabenta
Internal Reviewers & Editors

Lhovie A. Cauilan & Jael Faith T. Ledesma
Layout Artist & Illustrator

Jhucel A. del Rosario & Melanie Mae N. Moreno
Graphic Artist & Cover Designer

Ephraim L. Gibas
IT & Logistics

Earvin Christian T. Pelagio, Komisyon sa Wikang Filipino
External Reviewers & Language Editors

Inilathala ng: Kagawaran ng Edukasyon Rehiyon 4A CALABARZON
Patnugot: Wilfredo E. Cabral
Pangalawang Patnugot: Ruth L. Fuentes

PIVOT 4A CALABARZON Filipino G7

Gabay sa Paggamit ng PIVOT 4A Learner's Material

Para sa Tagapagpadaloy

Ang modyul na ito ay inihanda upang makatulong sa ating mga mag-aaral na madaling matutuhan ang mga aralin sa asignaturang **Filipino**. Ang mga bahaging nakapaloob dito ay sinigurong naaayon sa mga ibinigay na layunin.

Hinihiling ang iyong paggabay sa ating mga mag-aaral para sa paggamit nito. Malaki ang iyong maitutulong sa pag-unlad nila sa pagpapakita ng kakayahang may tiwala sa sarili na kanilang magiging gabay sa mga sumusunod na aralin.

Salamat sa iyo!

Para sa Mag-aaral

Ang modyul na ito ay ginawa bilang sagot sa iyong pangangailangan. Layunin nitong matulungan ka sa iyong pag-aaral habang wala ka sa loob ng silid-aralan. Hangad din nitong mabigyan ka ng mga makabuluhang oportunidad sa pagkatuto.

Ang sumusunod ay mahahalagang paalala sa paggamit ng modyul na ito:

1. Gamitin ang modyul nang may pag-iingat. Huwag lalagyan ng anomang marka o sulat ang anomang bahagi nito. Gumamit ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga gawain sa pagkatuto.
2. Basahing mabuti ang mga panuto bago gawin ang bawat gawain.
3. Maging tapat sa pagsasagawa ng mga gawain at sa pagwawasto ng mga kasagutan.
4. Tapusin ang kasalukuyang gawain bago pumunta sa iba pang pagsasanay.
5. Punan ang **PIVOT Assessment Card for Learners** sa pahina 38 sa pamamagitan ng akmaing simbolo sa iyong Lebel ng Performans pagkatapos ng bawat gawain.
6. Pakibalik ang modyul na ito sa iyong guro o tagapagpadaloy kung tapos nang sagutin ang lahat ng pagsasanay.

Kung sakaling ikaw ay mahirapang sagutin ang mga gawain sa modyul na ito, huwag mag-aalinlangang konsultahin ang iyong guro o tagapagpadaloy. Maaari ka ring humingi ng tulong sa iyong magulang o taga pag-alaga, o sinomang mga kasama sa bahay na mas nakatatanda sa iyo. Laging itanim sa iyong isipang hindi ka nag-iisa.

Umaasa kami na sa pamamagitan ng modyul na ito, makararanas ka ng makahulugang pagkatuto at makakukuha ka ng malalim na pang-unawa. Kaya mo ito!

Mga Bahagi ng PIVOT 4A Modyul

	K to 12 Learning Delivery Process	Nilalaman
Panimula (Introduction)	Alamin	Ang bahaging ito ay naglalahad ng MELC at ninanais na resulta ng pagkatuto para sa araw o linggo, layunin ng aralin, pangunahing nilalaman at mga kaugnay na halimbawa para makita ng mag-aaral ang sariling kaalaman tungkol sa nilalaman at kasanayang kailangan para sa aralin.
	Suriin	
Pagpapaunlad (Development)	Subukin	Ang bahaging ito ay nagtataglay ng mga aktibidad, gawain at nilalaman na mahalaga at kawili-wili sa mag-aaral. Ang karamihan sa mga gawain ay umiinig sa mga konseptong magpapaunlad at magpapahusay ng mga kasanayan sa MELC. Layunin nito na makita o matukoy ng mag-aaral ang alam niya, hindi pa niya alam at ano pa ang gusto niyang malaman at matutuhan.
	Tuklasin	
	Pagyamanin	
Pakikipagpalihan (Engagement)	Isagawa	Ang bahaging ito ay binibigyang pagkakataon ang mag-aaral na makisali sa iba't ibang gawain at oportunidad sa pagbuo ng kanilang mga Knowledge Skills at Attitudes (KSA) upang makahulugang mapag-ugnay-ugnay ang kaniyang mga natutuhan pagkatapos ng mga gawain sa Pagpapaunlad o D. Inilalantad ng bahaging ito sa mag-aaral ang totoong sitwasyon/gawain sa buhay na magpapasidhi ng kaniyang interes upang matugunan ang inaasahan, gawing kasiya-siya ang kaniyang pagganap o lumikha ng isang produkto o gawain upang ganap niyang maunawaan ang mga kasanayan at konsepto.
	Linangin	
	Ilangkop	
Paglalatap (Assimilation)	Isaisip	Ang bahaging ito ay maghahatid sa mag-aaral sa proseso ng pagpapakita ng mga ideya, interpretasyon, pananaw, o pagpapahalaga upang makalikha ng mga piraso ng impormasyon na magiging bahagi ng kaniyang kaalaman sa pagbibigay ng epektibong repleksiyon, pag-uugnay o paggamit sa alinmang sitwasyon o konteksto. Hinihikayat ng bahaging ito ang mag-aaral na lumikha ng mga estrukturang konseptuwal na magbibigay sa kaniya ng pagkakataong pagsama-samahin ang mga bago at dati ng natutuhan.
	Tayahin	

Ang modyul na ito ay nagtataglay ng mga pangunahing impormasyon at gabay sa pag-unawa ng mga Most Essential Learning Competencies (MELCs). Ang higit na pag-aaral ng mga nilalaman, konsepto at mga kasanayan ay maisasakatuparan sa tulong ng K to 12 Learning Materials at iba pang karagdagang kagamitan tulad ng Worktext at Textbook na ipagkakaloob ng mga paaralan at/o mga Sangay ng Kagawaran ng Edukasyon. Magagamit din ang iba pang mga paraan ng paghahatid ng kaalaman tulad ng Radio-based at TV-based Instructions o RBI at TVI.

Mahahalagang Detalye at Kaisipan sa Napakinggan/Nabasang Alamat, Awiting-Bayan at Teksto ng Epiko sa Kabisayaan

Aralin

I



Kuhang larawan ni Sharon A. Villaverde @2019



Kuhang larawan ni Sharon A. Villaverde @2019

Ang panitikang Bisaya ay hitik sa panitikan na sumasalamin sa kulturang umiikot sa isang pamayanan. Sa pamamagitan ng panitikan, nakikilala ang imahe ng bawat rehiyon. Tatalakayin sa panitikang Bisaya ang mga bulong at awiting-bayan, alamat, dula, epiko, maikling kuwento na nasulat sa rehiyon. Sabay nating pag-aralan ang ilan sa kanilang panitikan na may malaking impluwensiya rin sa uri ng panitikan na mayroon tayo ngayon.

Inaasahang pagkatapos ng araling ito, makasusulat ka na nang sariling awiting-bayan gamit ang wika ng kabataan sa tulong ng teknolohiya at mga estratehiya na gagabay sa iyo tungo sa higit na malalim at kapaki-pakinabang na pagkatuto.

Matapos mong mapag-aralan ang aralin na ito, inaasahang maipaliliwanag mo ang mahahalagang detalye, mensahe at kaisipang nais iparating ng napakinggang bulong, awiting-bayan, alamat, bahagi ng akda at teksto tungkol sa epiko ng Kabisayaan, makabubuo ng sariling paghahatol o pagmamatuwid sa ideyang nakapaloob sa akda na sumasalamin sa tradisyon ng mga taga Bisaya, maisasagawa ang dugtungang pagbuo ng bulong at/o awiting-bayan, matutukoy ang kahulugan/katangian ng mga salita sa bawat antas ng wika batay sa pormalidad at masusuri ang antas ng wika batay sa pormalidad na ginagamit sa pagsulat ng awiting-bayan (balbal, kolokyal, lalawiganin, pormal).

Tugunan ang hinihinging impormasyon ng KWHL Tsart sa ibaba. Sa pamamagitan nito, matataya mo ang sariling pagtamo at pag-unawa ukol sa napag-aralang paksa na may kinalaman sa panitikan ng mga Bisaya.

K	Anong pag-uugali ng mga mamamayan sa Visayas ang alam ko?
W	Anong pag-uugali ng mga mamamayan sa Visayas ang gusto kong malaman o patunayan?
H	Masasalamín ba sa panitikan ng Visayas ang kanilang natatanging kultura?
L	Batay sa talakayan, isa-isahin ang naunawaang mga kaisipan o konsepto ng mga akdang pampanitikan ng Visayas na kasasalamínan ng natatanging kultura nila?

Awiting-Bayan

Ang **awiting-bayan** (tinatawag ding kantahing-bayan) ay isang tulang inaawit na nagpapahayag ng damdamin, kaugalian, karanasan, pananampalataya, gawain o hanapbuhay ng mga táong naninirahan sa isang pook. Maraming uri ang mga awitin-bayan. May mga awit tungkol sa pagdakila sa kanilang Bathala, pag-awit sa pagsisisi sa kasalanan, pag-awit upang sumagana ang ani, pag-awit sa pakikidigma, pag-awit sa tagumpay, pag-awit sa pagpapatulog ng batà, pag-awit sa kasal, at pag-awit bilang papuri sa kanilang mga ninuno. May mga awit namang malaswa ang sinasabi at may kagaspangan ang mga pananalita.

Ang mga awiting-bayan ay isa sa mga matatandang uri ng panitikang Filipino na lumitaw bago dumating ang mga Kastila. Ito’y naglalarawan ng mga kalinangan ng ating tinalikdang panahon.

Karamihan sa mga ito ay may labindalawang pantig. Ito ay may tugma at indayog. Sinasabing ito ay tula muna bago naging awit. Ang mga titik ng mga awiting-bayan ay naglalarawan ng ugali ng mga Pilipino na may bakas ng bagong kalinangan at kabihasnang dala rito ng mga Kastila.

Sa panahong ito, ang awiting-bayan lámang ang nakapagpapanatili sa ating moral. Nanatiling paksa ng ating mga awiting-bayan ang ating katutubong kultura, damdamin, at iba’t iba pang mga paksain.

Mga Uri ng Awiting-Bayan

1. Oyayi o ayayi. Ito ay awiting panghele o pampatulog sa bata.
2. Diyona. Ito ay awiting tungkol sa kasal.
3. Kundiman. Ito ay awit ng pag-ibig.
4. Kumintang. Ito ay awit ng pandigma.
5. Soliranin. Ito ay awit sa paggagaod.

6. Tikam. Ito ay pandigmang awit na pang-akit sa pakikihamok o kaya naman ay pagbati sa bayaning nagtatagumpay.
7. Talindaw. Ito ay awit sa pamamangka.
8. Kutang-kutang. Ito ay awiting panlansangan.
9. Maluway. Ito ay awit sa sama-samang paggawa.
10. Pananapatan. Ito ay panghaharana sa Tagalog.
11. Sambotani. Ito ay awit ng pagtatagumpay.
12. Balitaw. Ito ay awit sa paghaharana ng mga Bisaya.
13. Dalit. Ito ay awit na panrelihiyon.
14. Pangangaluwa. Ito ay awit sa araw ng mga patay ng mga Tagalog.
15. Dung-aw. Ito ay awit sa patay ng mga Ilokano.

Halimbawa ng Awiting Bayan

Si Felimon, Si Felimon

(Awiting Bayan ng Cebu)

Si Felimon, Si Felimon
namasol sa karagatan; Nakakuha,
nakakuha, Sang isdang
tambasakan,

Gibaligya, gibaligya sa merkado
nga guba, Ang halin pueros kura,
Ang halin pueros Igo ra i panuba.

Si Felimon, Si Felimon

(Salin sa Tagalog)

Si Felimon, Si Felimon namangka
sa karagatan; Nakahuli, nakahuli,
Nang isdang tambasakan,

Pinagbili, pinagbili
Sa isang munting palengke, Ang
kaniyang pinagbilhan,
Ang kaniyang pinagbilhan
pinambili ng tuba

Ang Bulong

Ang **bulong** ay isang matandang katawagan sa orasyon ng mga sinaunang tao sa Pilipinas. Ang bulong ay isang panalangin na ginagamit upang makamtan ang isang kanais-nais na pangyayari sa hinaharap. Binubuo ng iláng taludtod at ginamit upang hingan ng paumanhin ang mga lamang-lupa, tulad ng duwende at espiritung hindi nakikita.

Ito ay ginagamit bílang pagbibigay-galang o pagpapasintabi sa mga bagay o pook tulad ng punong balete, sapa at ilog, punso at iba pang pinaniniwalaang tirahan ng mga lamang-lupa, maligno at iba pang makapangyarihang espiritu upang hindi sila magalit at manakit. Bukambibig ng matatanda ang nasabing bulong lalo na sa mga lalawigan. Itinuturo nila ito sa kanilang mga anak upang hindi mapahamak o bigyan ng sakit o paglaruan ng mga maligno.

Halimbawa ng bulong:

(Mula sa Hiligaynon)	(Salin sa Tagalog)
“Tabi, tabi... Maagi lang kami Kami patawaron Kon kamo masalapay namon.”	Tabi, tabi Nuno, makikiraan lang Patawarin mo kami Kung kayo’y matapakan

UGNAY-WIKA

Ang mga salita ay ginagamit nang ayon sa tiyak na sitwasyon at layunin. Upang magamit ang mga salita sa epektibong paraan, dapat itong magamit batay sa antas nito. Narito ang mga antas ng wika:

- 1) **Balbal.** Ito ay wikang karaniwang ginagamit sa lansangan. Ito ang pinakamababang antas ng wika.

Mga Halimbawa: lespu, ermat, erpat, boga, puga, toma.

1. Habang naghihintay, naisipan ko munang magbasa sa **wattpad** at tumabi ako sa nakaupong lespu na abala sa kaniyang **cellphone** sa pagte-**text**.
2. Ang gurangers ay nakikiuso ring manood ng pelikula nina Piolo at Sarah.

Pansinin ang salitang lespu ay mula sa salitang pulis na binaligtad lámang samantalang ang “gurangers” ay mula sa salitang kurang na ang ibig sabihin ay matatanda.

- 2) **Kolokyal.** Ito ang antas ng wika na ginagamit sa karaniwang usapan at ginagamit sa pang-araw-araw na pakikipag-usap. Karaniwang may palit-koda (**code switching**) o halong-koda (**mixed switching**) na ibig sabihin pinaghahalo sa pagsasalita o pagsusulat ang Filipino at Ingles.

Mga Halimbawa: pinoy, titser, p’re, te’na

A. Habang naghihintay, naisipan ko munang magbasá sa **wattpad**

B. Maaga pa ay nása **lobby** na ako ng sinehan.

3. **Lalawiganin o Diyalektal.** Ito ay wikang ginagamit sa isang rehiyon o isang lalawigan. May pagkakataon o sitwasyon na hinihiram ang salitang lalawiganin na nagkakaroon ng ibang kahulugan.

Mga Halimbawa:

Mga Salita sa Luzon na Ginagamit sa Ibang Rehiyon/Lugar

- kaunin (sunduin) – Batangas
- mabanas (mainit ang panahon) – Laguna
- abyarín (asikasuhin) – Quezon

Mga Salita sa Visayas na Ginagamit sa Ibang Rehiyon/Lugar

- bana – asawang lalaki
- sugba – ihaw
- kadyot – sandali lang

Mga Salitang Ginagamit ng may kaugnayan sa ICT

- Information technology, Internet
- Mouse, Windows, Facebook
- Google, Basher, Instagram, Chat, Yahoo

Iláng Salitáng Ginagamit sa Bangko Kaugnay ng Sitwasyong Pag-iipon

- Account Savings ATM
- Current Checking Withdrawal

4) **Pampanitikan.** Ito ang pinakamataas na antas ng wika na karaniwang ginagamit sa pagsulat ng akdang pampanitikan. Kabílang dito ang matatalinghagang salita at pahayag na nagbibigay ng pahiwatig, simbolismo at larawang diwa.

Halimbawa:

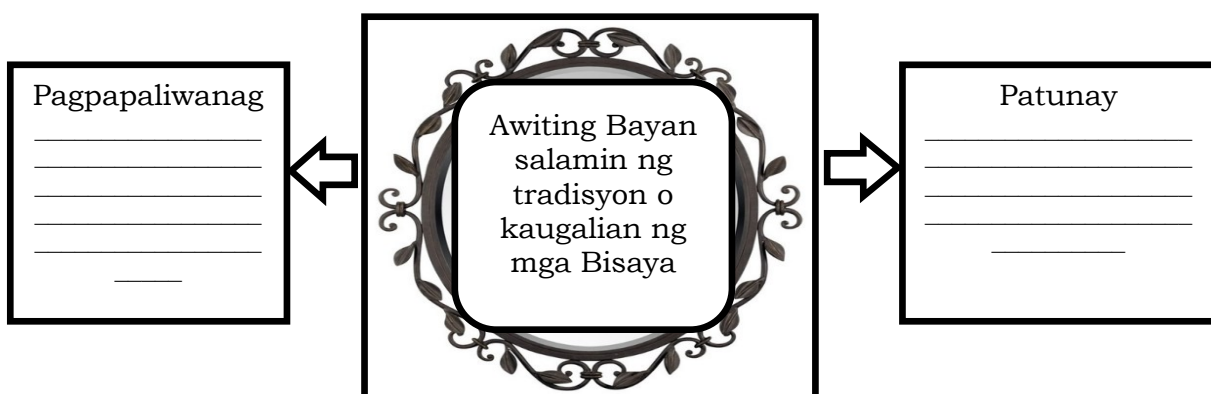
- mahal na tao

D

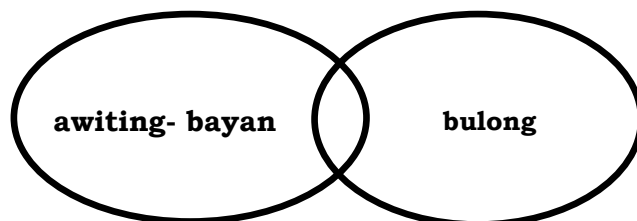
Gawain sa Pagkatuto Bílang 1: Ibigay ang konotasyon at denotasyon ng mga salitáng nása loob ng grapikong organayser. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Konotasyon	Waray	Denotasyon
Konoasyon	Awiting bayan	Denotasyon
Konotasyon	Tradisyong oral	Denotasyon
Konotasyon	Bulong	Denotasyon
Konotasyon	Orasyon	Denotasyon

Gawain sa Pagkatuto Bílang 2: Matapos mong magsaliksik, maaari mong isulat ang mga patunay na nakabubuo ng sariling paghahatol o pagmamatuwid sa ideyang nakapaloob sa akda na sumasalamin sa tradisyon ng mga taga-Visayas. Gawin ito sa iyong sagutang papel.



Gawain sa Pagkatuto Bilang 3: Paghambingin ang Awiting Bayan at Bulong. Isulat ang kanilang pagkakatulad at pagkakaiba sa **Venn diagram**. Gawin ito sa iyong sagutang papel.



Gawain sa Pagkatuto Bilang 4: Pagkatapos mong pag-aralan at matutuhan ang tungkol sa awiting-bayan at bulong ng mga taga-Visayas, suriin mo kung sumasang-ayon ka o hindi sa sumusunod na ideya mula sa nasabing mga akda. Lagyan ng tsek (✓) sa kolum ng mapipiling sagot at pagkatapos ay ipaliwanag ito. Gayahin ang kasunod na pormat sa ságutang papel.

Ideya	Sangayon	Di- sumasang- ayon	Paliwanag
1. Ang mga awiting-bayan at bulong ay dapat na laging inaawit at sinasambit.			
2. Makatutulong ang bulong kapag ginagamit na pangkontra.			
3. Malaking tulong ang mga awiting-bayan upang makilala natin kung paano namuhay at namumuhay ang mga taga-Visayas.			
4. Bawat linya o taludtod ng awiting-bayan at bulong ay makahulugan sa paglalarawan ng kultura ng mga taga-Visayas.			
5. Salamin din ng kagandahang-asal ang awiting-bayan at bulong.			

Gawain sa Pagkatuto Bilang 5: Bumuo ng reaksiyong papel tungkol sa pag-uugnay ng mga pangyayari sa panitikan na kasalukuyan ding nararanasan ng kabataan, kaugnay ng pagsasawalang-bahala ng kabataan sa mga awiting-bayan at bulong lalo na sa mga lungsod.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 6: Dugtungan ang Awiting-Bayan mula sa Visayas. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Dandansoy

Dandansoy, iiwan na kita
Babalik na ako sa _____
Kung sakaling ika'y mangelila
Sa payaw, ikaw ay tumanaw.”

Si Felimon, Si Felimon

Si Felimon, Si Felimon
namangka sa karagatan;
Nakahuli, nakahuli, Nang isdang

**Tong, tong, tong, tong
pakitong-kitong**

Alimango sa dagat
malaki at masarap!
Kay hirap _____
sapagkat nangangagat.
Tong, tong, tong, tong pakitong-
kitong.

Waray Waray

Waray-waray hindi tatakas
Waray-waray handang _____
Waray-waray bahala bukas
Waray-waray manigas

A

Gawain sa Pagkatuto Bilang 7: Isulat sa talahanayang nakalaan ang mga salitang sinalungguhitan sa mga awiting-bayan na Dandansoy at Waray-waray batay sa antas ng wika na matatagpuan sa susunod na pahina. Gayahin ang kasunod na pormat sa ságutang papel.

Balbal	Kolokyal	Lalawiganin	Teknikal	Pampanitikan

Dandansoy
(Hiligaynon)

Dandansoy liwan na kita
Uuwi na ako ng payaw
Kung Sakaling Ikaw ay Mangulila
Tingnan mo lang ang payaw

Dandansoy kung akoy iyong “apason”,
Kahit tubig, huwag kang magbaon
Kung sakaling ikaw ay mauuhaw
Sa daan, gumawa ka ng munting balon

Kumbento, saan ang cura/pari?
Munisipyo, saan ang hustisya?
Eto si dansoy nakulong
Nakulong sa pagmamahal

Ang panyo mo at ang panyo ko
Dalhin mo dito at (tambihon) ko
Sakaling magkasilo
Asawa kita, at asawa mo ako.

Waray-waray
(Tagalog Version)

Waray-waray hindi tatakas
Waray-waray handang matodas
Waray-waray bahala bukas
Waray-waray manigas

Waray-waray tawag sa akin
Sa bakbakan hindi uurong
Sa sinuman ang humahamon
Kahit ikaw ay maton

Likas sa ating paraluman
Kiming palagi mapagbigay
Ngunit iba ang waray-waray
Walang sindak kaninoman

Kaming babaeng waray-waray
Ay siga-siga kahit saan
'Pagkat kami ay lumalaban
Kapag hinamon ng away

Waray-waray hindi tatakas
Waray-waray handang matodas
Waray-waray bahala bukas
Waray-waray manigas

Gawain sa Pagkatuto Bilang 8: Gumawa ng saliksik sa inyong barangay tungkol sa mga awiting-bayan. Sumulat ng liriko ng sariling awiting-bayan gamit ang wika ng makabagong kabataan. Isaalang-alang ang antas ng wika na gagamitin sa pagsulat. Angkupan ito ng sariling pamagat at humandang ibahagi ito sa klase. Gawin ito sa ságutang papel.

Pamantayan sa Pagsulat ng Awiting Bayan

Pamantayan	Napaka - husay	Mahusay	Mahusay -husay	Nangangailangan ng pagpapahusay
Naglalarawan ng mga paniniwala, pamahiin o uri ng pamumuhay sa lugar o barangay sa na kabilang.				
Maayos ang diwang binuo at nagbibigay ng impormasyon tungkol sa bayan.				
Pagsasaalang-alang sa antas ng wika (bibigyang-pansin).				
Pagpapakahulugan ng isinulat na awiting-bayan (interpretasyon).				

Paghinuha sa Kaligirang Pangkasaysayan sa Binasang Alamat ng Kabisayaan

I

Aralin



Tatalakayin sa araling ito ang panitikang Bisaya kagaya ng Alamat ng Bohol na isinulat ni Dr. Patrocinio Villafuerte. Malalaman mo ang ilan sa kanilang panitikan na may malaking impluwensiya rin sa uri ng panitikan na mayroon táyo ngayon.

Inaasahang pagkatapos ng araling ito ay makasusulat ka na nang sariling komiks iskit gamit ang hambingan ng salita at iláng pamamaraan na kapaki-pakinabang at angkop sa iyong kakayahan sa tulong ng teknolohiya at mga estratehiya na gagabay sa iyo tungo sa higit na malalim at kapaki-pakinabang na pagkatuto. Inaasahan ding maipaliliwanag mo ang mahahalagang detalye, mensahe, kaisipang nais iparating sa napakinggang alamat, at mga bahagi ng akda at teksto tungkol sa epiko ng Kabisayaan, mahihinuha ang kaligirang pangkasaysayan ng binásang alamat ng Kabisayaan at magagamit nang maayos ang mga pahayag sa paghahambing (higit/mas, di-gaano, di-gasino, at iba pa).

Ang mga tauhan na gumaganap sa alamat ay maaaring pangunahing pantulong sa iba pang tauhan. Ang bawat isa ay may mahalagang papel na ginagampanan sa kabuoan nito. Mayroon ding tagpuan na naglalarawan ng lugar na pinagganapan ng mahahalagang pangyayari ng mga alamat.

Alamat ng Bohol (“Myth of Bohol”)

Salin ni Patrocinio V. Villafuerte

Ang mga tao noon ay naninirahan sa kabila ng ulap. Isang araw, ang kaisa-isang anak na babae ng datu ay nagkasakit. Hindi mapalagay ang datu.

“Tanod, may sakit ang anak ko. Humayo ka, papuntahin mo rito ang manggagamot. Ngayon din!”

“Ngayon din po, Mahal na Datu!”

Nang dumating ang matandang manggagamot at ang tanod sa tahanan ng Datu. . .

“Magagawa ng matandang lalaki ang anuman na makagagaling sa kaniya!” ang sabi ng datu.

Sinuring mabuti ng matandang manggagamot ang maysakit. Pagkatapos ng pagsusuri, nag-usap ang manggagamot at ang Datu sa labas ng kubo. . . Tumawag ng pulong noon din ang datu. . .

“Mga kalalakihang nasasakupan ng aking barangay. Makinig kayo sa akin. Maysakit ang aking anak na babae at ang tanging hinihiling ko ay ang inyong tulong. Sundin ninyong lahat ang mga tagubilin ng manggagamot. . . upang magbalik ang dáting lakas ng aking anak.”

“Mga lalaki, dalhin ninyo ang maysakit sa malaking puno ng balete. Hukayin ninyo ang lupang nakapaligid sa mga ugat, ang utos ng manggagamot.

“Gagawin namin ang iyong ipinag-uutos alang-alang sa pagmamahal namin sa datu at sa kaniyang kaisa-isang anak na babae!”

Nagsimulang kumilos ang mga tauhan ng datu. Pinuntahan nila ang lugar na kinatatayuan ng puno ng balete. Ang maysakit na anak ng datu ay isinakay sa duyan.

Hinukay ng iláng lalaki ang lupa sa paligid ng mga ugat ng puno ng balete. Nang ito’y matapos.

“Dalhin ang maysakit sa kanal! Ang tanging makagagaling sa kaniya ay ang mga ugat ng malaking puno ng balete.” Buong ingat na inilagay sa kanal ang maysakit.

Ngunit sa di-inaasahang pangyayari, bumuka ang lupa. . .

“Oooooops, Aaaa. Ama ko, tulungan ninyo ako Ama. . .”

At ang babae ay tuluyang nahulog sa hukay ng ulap.

“O, Diyos ko. Ang aking anak. Ibalik ninyo siya sa akin. . . O, hindi! Ang aking anak!”

“Huli na ang lahat, Datu. Siya’y patay na!”

Sa ilalim ng ulap ay may malaking daluyan ng tubig. Gumulong sa hangin ang maysakit bago tuluyang bumagsak ang kaniyang katawan sa malaking daluyan ng tubig.

Nakita ng dalawang bibe ang pagkahulog ng babae.

“Isplas! Wasss! Isplas!

Nagmamadaling lumangoy ang dalawang bibe at mabilis na bumagsak sa likod nila ang katawan ng babae. Sa kanilang mga likod namahinga ang may sakit.

“Kwak, kwak, kwak, kwak!”

At isang pulong ang idinaos.

“Ang babaeng kababagsak lámang mula sa ulap ay labis na nangangailangan ng túlong. Kailangang tulungan natin siya.”

“Oo, dapat táyong gumawa ng bahay para sa kaniya.”

“Lumundag ka, palaka, at dalhin mo ang dumi ng punò sa ibaba,” ang utos ng pagong.

Sumunod ang palaka ngunit hindi siya nagtagumpay. Inutusan naman ng malaking pagong ang daga. Siya ma’y sumunod ngunit nabigo.

Hanggang sa. . .

“Susubukin ko, ang kusang-loob na sabi ng malaking palaka.

Sa pagkakataong ito, ang lahat ng hayop ay nagsigawan at naghalakhakan, maliban sa malaking pagong.

“Natitiyak naming hindi mo iyon magagawa. He-he-he! Ha-ha-ha.”

“Subukin mo, baka ikaw ang mapalad.”

Huminga nang malalim ang matandang palaka at nanaog. . . nanaog. . Sa wakas, ang samyo ng hangin ay dumating at sumunod ang matandang palaka. Sa kaniyang bibig, nagdala siya ng ilang butil ng buhangin na kanyang isinabog sa paligid ng malaking pagong. At isang pulo ang lumitaw. Ito ang naging pulo ng Bohol. (Kung susuriin ang likod ng pagong, mapapansin ang pagkakatulad nito sa hugis at anyo ng Bohol). At dito nanirahan ang babae. Nanlamig ang babae kayat muling nagdaos ng pulong. . .

“Kailangang gumawa táyo ng paraan para siya mainitan.

“Kung makaaakyat ako sa ulap, makukuha ko ang kidlat at makagagawa ako ng liwanag, “ang sabi ng maliit na pagong.

“Gawin mo ang iyong magagawa. Marahil ay magiging mapalad ka.

Isang araw, nang hindi pa gaanong dumidilim, uminog ang ulap at tinangay ang pagong nang papaitaas.

“Uww-ssss ! Brahos !”

Mula sa ulap, kumuha siya ng kidlat. . .

“Brissk! Bruumm! Swissss!” Mula noon, nanirahan ang babae sa piling ng matandang lalaking nakita niya sa pulo. At nanganak siya ng kambal. Sa kanilang paglaki, ang isa’y naging mabuti at ang isa’y naging masamâ.

“Ihahanda ko ang Bohol sa pagdating ng mga tao.”

Ang mabuting anak ay gumawa ng mga kapatagan, mga kagubatan, mga ilog at maraming hayop. Lumikha rin siya ng mga isdang walang kaliskis. Ngunit ang ilan sa mga ito’y sinira ng masamang anak. Tinakpan niya ng makakapal na kaliskis ang mga isda kaya’t mahirap kaliskisan ang mga ito

“Ano ang ginawa mo?”

“Walang halaga lahat ‘yan.”

“Walang halaga?”

“Bakit mo pinahihirapan ang iyong sarili sa paggawa rito? Hangal ka!”

“Inihihanda ko ang lugar na ito para sa pagdating ng mga tao.”

“Dito, dito’y wala táyong kinabukasan. Samantalang sa ibang lugar ay hindi ka kailangang gumawa. Isa kang baliw! »

Kaya’t naglakbay sa kaunlaran ang masamang anak. Dito siya namatay.

Samantalang ang mabuting anak ay nagpatuloy ng pagpapaunlad ng Bohol at inalis ang mga masasamang ispiritung dala ng kaniyang kapatid. Hinulma ang mabuting anak ng mga Boholano sa pamamagitan ng pagkuha ng dalawang lupa sa daigdig at hinugis ang mga ito ng katulad ng tao. Dinuran niya ang mga ito. Sila’y nabuhay.

“Ngayong kayo’y naging lalaki at babae, iniwan ko sa inyo ang mga magagandang katangiang ito: kasipagan, mabuting pakikitungo, katapatan, kabutihang-loob, at mapagmahal sa kapayapaan.”

Ikinasal ang dalawa at nagsama. Isang araw, kinausap sila ng mabuting anak. “Narito ang iba’t ibang uri ng buto. Ibig kong itanim ninyo ang mga butong ito para kayo ay matulungan. Gawin ninyong laging sariwa at magandang tirahan ang lugar na ito.”

Nang malaunan, ang mabuting anak ay lumikha ng igat at ahas katulad ng isda sa ilog. Lumikha rin siya ng malaking alimango.

“Humayo kayo, dakilang igat at dakilang alimango saan mang lugar na ibig ninyong pumunta.”

Sinipit ng malaking alimango ang malaking igat. Nagkislutan ang dalawa at ang kanilang paggalaw ang lumikha ng lindol.

Ito ang dahilan kung bakit maraming alimango sa Bohol, maging sa lupa o sa dagat, at ang igat na kaunaunahang nilikha ng mabuting anak. Gustong-gusto itong kainin ng mga Boholano. Hindi sila kumakain ng palaka dahil iginagalang nila ang mga ito. Hindi rin nila kinakain ang mga pagong katulad ng ibang mga Bisaya kahit maaaring ihain ang mga ito sa handaan.

UGNAY-WIKA: Mga Pahayag na Pahambing

Ilang halimbawa ng mga pahayag na pahambing ang mga sumusunod: magkamukha, magkasintaas, kasinlusog, magkaiba, mas masipag, higit na masunurin, at higit na matulungin.

Ginagamit ang mga pang-uring pahambing sa pagtutulad ng dalawa o higit pang tao, pook o bagay. Ikalawang antas ito sa paghahambing ng pang-uri. Ang paghahambing ay maaaring magkatulad o di-magkatulad.

1. **Sa paghahambing na magkakatulad**, gumagamit ng mga panlaping magka, magsing, sing, kasing, magkasing, at ga.

Halimbawa:

- a. **Magkasimputi** sina Azela at Madonna.
 - b. **Singputi** siya ng kaniyang bunsong kapatid.
2. **Ang pahambing na di-magkatulad** ay may dalawang uri. Ito ay ang **palamang at pasahol**. Ang palamang ay may higit na positibong katangian ang inihahambing sa bagay na pinaghahambing. Naipakikita ito sa pamamagitan ng paggamit ng mga salitang lalo, higit, di-hamak, mas, di gaano, di gasino, di-lubha, labis, di-totoo at iba pa.

Halimbawa:

- a. Di-hamak na busilak ang pus ni Ric kaysa sa kaniyang kapatid.
- b. Labis ang kaniyang pagsisisi ng iniwa nya ang kaniyang kasintahan sa ere.

D

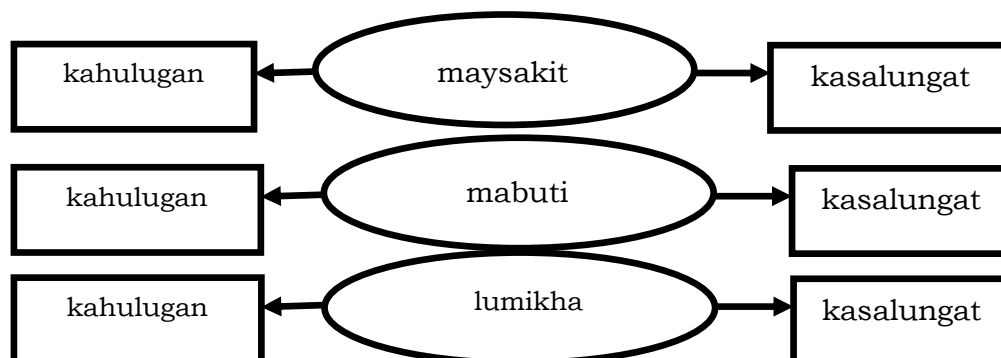
Gawain sa Pagkatuto Bilang 1: Bigyang kahulugan ang salitang alamat batay sa iyong dating kaalaman ukol dito. Sagutan ang mga gabay na tanong sa ibaba. Gawin ito sa iyong sagutang papel.



Gabay na tanong:

1. Ano ang alamat?
2. Paano nagkaiba ang alamat sa mito? Paghambingin ang dalawa.
3. Bakit mahalagang pag-aralan ang alamat ng mga Bisaya?

Gawain sa Pagkatuto Bilang 2: Isulat ang kahulugan at kasalungat na salita na nasa bilog. Ilagay ang sagot sa iyong sagutang papel.



Gawain sa Pagkatuto Bilang 3: Basahin ang mga sumusunod na katanungan.

Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

1. Tungkol saan ang alamat na binása?
2. Ilarawan ang mga kaganapan sa alamat.
3. Ano-ano ang mga inaasahang katangian ng isang mabuti/mapagmahal na ama batay sa binásang alamat?
4. Ano ang kayang gawin ng isang ama sa ngalan ng buhay ng anak? Paano ito nagkatulad o nagkaiba sa alamat na binása? Makatarungan ba ang ginawa sa anak?
5. Ano ang kinahinatnan ng anak ng hari na maysakit sa kuwento. Magbigay ng mga patunay sa iyong magiging kasagutan.
6. Ano ang maaaring maging teorya o batayan sa alamat ng Bohol?

E

Gawain sa Pagkatuto Bilang 4: Buuin ang mga pangungusap ayon sa wastong ayos ng gamit ng mga pang-uring pahambing. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

- | | |
|-----------|--|
| (husay) | 1. Silang dalawa ay _____. |
| (galang) | 2. Si Manix _____ kaysa kay Joey. |
| (yabong) | 3. Ang punò ng mangga ay _____ ng punò ng bayabas. |
| (munggo) | 4. _____ ang pawis niya sa noo. |
| (kisig) | 5. _____ ang magkapatid. |
| (yaman) | 6. Siya'y _____ ng kaibigan mo. |
| (bait) | 7. _____ Angel kay Jilo. |
| (maputi) | 8. _____ si Ces kaysa kay Mikee. |
| (malaki) | 9. _____ ang katawan ni Marmelo kaysa kay Rolly. |
| (malakas) | 10. _____ ang loob ni John kaysa kay Chazel. |

Gawain sa Pagkatuto Bilang 5: Paghambingin mo ang lugar-panturismo na narating mo na at ang lugar ng Bohol. Gamitin ang alinman sa mga pahayag na naghahambing tulad ng **kasing, mas, di-gaanong, di-lubhang** at iba pa. Isulat ang talata sa iyong sagutang papel.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 6: Matapos mong aralin ang **Ang Alamat ng Bohol** at pang-uring pahambing, ngayon ay iugnay mo ang mga natutuhan sa araling tinalakay gamit ang **3W's** (**What** (Ano), **So What** (Ano ang mahahalaga/ interesante na aking natutuhan sa araling ito) at ang **What's Next** (Ano ang kinalabasan nito). Gawin ito sa iyong sagutang papel.



WHAT (ANO)? (Bigyan ng paglalarawan ang natapos na aralin)

So WHAT? (Ano ang mahahalaga/ interesante na aking natutuhan sa araling ito?)

WHAT's Next (Ano ang kinalabasan nito? Ano ang aking natutuhan at paano ko ito gagamitin sa tunay na buhay sa hinaharap?)

Gawain sa Pagkatuto Bilang 7: Mula sa nabanggit na katangian ng alamat, isa-isahin ang mga kapani-paniwala at di-kapani-paniwalang mga pangyayari sa binásang akda. Gawin sa iyong sagutang papel.

Kapani-paniwalang Pangyayari	Di- kapani-paniwalang Pangyayari
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

A

Punan ang patlang. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Magagamit ko nang maayos ang mga pagpapahayag sa paghahambing gamit ang mga salitang _____, _____, at _____.

Mga Tekstong Naglalahad tungkol sa Pagpapahalaga ng mga Taga-Bisaya sa Kinagisnang Kultura

I

Aralin



Tatalakayin sa panitikang Bisaya ang epiko ng Labaw Donggon. Sabay nating pag-aralan ang ilan sa kanilang panitikan na may malaking impluwensiya rin sa uri ng panitikan na mayroon táyo ngayon.

Ang epikong tatalakayin ay mula sa Lambunao, Iloilo na pinamagatang Labaw Donggon. Bahagi rin ng aralín ang pagtalakay sa mga pang-ugnay sa paglalahad at pagsasalaysay na makatutulong upang masuri ang ugnayan ng mga pangyayari na magiging gabay sa pagpapahalaga at pag-unawa sa inilarawang aspektong pangkultura ng lugar na pinagmulan ng akda.

Sa pagtatapos ng araling ito, ikaw ay inaasahang makasusulat ng isang salaysay batay sa sumusunod na pamantayan: nagsasalaysay ng isa sa mga pangyayari sa Visayas na kasasalaman ng alinman sa kaugalian, kalagayang panlipunan, at paniniwala at nakikibahagi sa mga presentasyon batay sa alin man sa bulong at awiting bayan, dula, epiko o maikling kuwento.

Aalamin natin kung paano nakatutulong ang mga pangyayari sa epiko na makapaglarawan ng aspektong pangkultura ng Visayas tulad ng kanilang kaugalian, kalagayang panlipunan at paniniwala. Gayundin, kung paano makatutulong ang paggamit ng mga pang-ugnay (panandang pandiskurso) sa pagsasalaysay.

Ang **epiko** ay may kakaibang katangian ang pangunahing tauhan. Mauuri sa alinman sa sumusunod ang kaniyang katangian: pisikal, sosyal, **supernatural**, gayundin ang intelektuwal at moral na katangian. Katulad ng alamat at ibang uri ng akdang pasalaysay, binubuo ng tauhan, tagpuan at banghay ang elemento ng epiko.

Ang isang tauhan ng epiko ay maaaring magtaglay ng kapangyarihang **supernatural** o di-pangkaraniwang katangian. Kadalasan ang paksa ng epiko ay umiikot sa tauhan kasama ang kaniyang pakikipaglaban sa mahihiwagang nilalang, anting-anting, at ang kaniyang paghahanap sa magulang o sa kaniyang minamahal.

Mahalagang elemento ng epiko ang tagpuan sapagkat dito pinakikilos at pinag-iisip ang mga tauhan. Inilalarawan din sa tagpuan ang suliraning kakaharapin ng tauhan sa daloy ng mga pangyayari lalo na kung di-pangkaraniwang mga tauhan ang ginagampanan nila. Isang magandang simula ng epiko ang paglalarawan sa tagpuan.

Ang banghay ay ang bahaging tumutukoy sa pangyayari sa epiko. Maingat na inilalahad ang magkakasunod na pangyayari. Ang mga bahagi ng banghay ay simula, gitna at wakas. Sa proseso ng paglalahad ng mga pangyayari ay pumapasok din ang ibang elemento tulad ng **tunggalian, suliranin, kasukdulan** at **kakalasan**.

Ang epiko ay isang uri ng tulang pasalaysay. Sa epiko, isinasalaysay ang isang kuwento nang may tugma at sukat at nahahati sa saknong.

Ang Labaw Donggon ay inaawit na paraang pasyon sapagkat itinuturing ito na isa sa pinakamatandang akdang pampanitikan ng mga Pilipino. Pasaknong ang paraan ng pagkakasulat. Kapag ito ay binubuod, maaaring patalata na ang paraan ng pagkakasulat.

LABAW DONGGON

(Epiko ng Lambunao, Iloilo)

Si Labaw Donggon ay isa sa tatlong anak nina Diwata Abyang Alunsina at Buyung Paubari. Kagila-gilalas ang katauhan ni Labaw sapagkat kaagad siyang lumaki pagkasilang pa lāmang niya. Isa siyang matalinong batà, malakas, at natuto kaagad magsalita.

Minsan ay nagpaalam siya sa kaniyang ina upang hanapin ang isang babaeng nagngangalang Anggoy Ginbitinan.

Kaagad niyang narating ang lugar ng babae at napasang-ayon niyang magpakasal sa kanya. Hindi pa nagtatagal na sila ay nakasal, umalis na naman si Labaw upang suyuin ang isa pang babaeng si Anggoy Doroonan. Ito ay naging asawa rin ni Labaw.

May nabalitaan na naman siyang isang magandang babaeng nagngangalang Nagmalitong Yawa Sinagmaling Diwata kaya't pinuntahan na naman niya ito. Ngunit si Nagmalitong Yawa ay may asawa na, si Buyong Saragnayan. Ayaw ibigay ni Buyong Saragnayan ang asawa kay Labaw kaya't sila ay naglaban.

Tumagal ng maraming taon ang paglalabanan dahil kapwa sila may taglay na pambihirang lakas. Inilublob ni Labaw si Buyong sa tubig at ito'y tumagal ng pitong taon sa ilalim ng tubig. Hinampas ni Labaw si Buyong ng matitigas na punò ngunit nalasog lāmang ang mga ito. Hinawakan ni Labaw si Buyong sa mga paa at inikot-ikot ngunit buhay pa rin ito. Napagod si Labaw at

siya naman ay itinali ni Buyong na parang baboy. Siya ay nanatiling nakatali sa ilalim ng bahay nina Buyong.

Samantala, nagkaanak si Anggoy Doroonan, si Baranugun. Nagpaalam siya sa ina upang hanapin ang kaniyang ama. Nagkaanak din si Anggoy Ginbitinan, si Asu Mangga. Nagpaalam din sa ina si Asu Mangga upang hanapin ang ama. Nagkita ang magkapatid at nagsama sila upang mapalaya ang ama sa mga kamay ni Buyong sa isang labanan. Naglaban ang dalawa ngunit hindi nagapi ni Buyong si Baranugan. Humingi ng tulong sa mga impakto si Buyong at isang kawan ang dumating. Sa ganitong pagkakataon nagtulong ang magkapatid at nagtagumpay sila. Ngunit hindi mamatay-matay si Buyong. Si Barunugan ay humingi ng tulong sa kaniyang lolang si Abyang Alunsina. Ayon sa lola, kailangang pumatay silang magkapatid ng isang baboy-ramo upang mapatay nila si Buyong. Natagpuan naman agad ng magkapatid ang baboy-ramo at ito ay kaagad nilang pinatay. Lumindol at nagdilim nang mapatay ng magkapatid si Buyong.

Ipinagpatuloy ng magkapatid ang paghahanap sa kanilang ama ngunit wala ito sa silong ng bahay ni Buyong. Sina Humadapnon at Dumalapdap, mga kapatid ni Labaw ay tumulong din sa paghahanap sa kaniya. Natagpuan nila si Labaw na hindi na makarinig at hindi na magamit ang pag-iisip. Pinaliguan ni Abyang Ginbitinan at Anggoy Doroonan si Labaw, binihisan at pinakain. Inalagaan nila ito nang mabuti. Samantala si Buyong Humadapnon at Buyong Dumalapdap ay ikinasal kina Burigadang Pada Sinaklang Bulawan at Lubaylubyok Hanginon Mahuyukhuyukon. Ang dalawang babae ay ang magagandang kapatid ni Nagmalitong Yawa.

Nang malaman ni Labaw Donggon ang kasal sinabi nito sa dalawang asawa na nais niyang mapakasalan si Nagmalitong Yawa Sinagmaling Diwata.

“Gusto kong magkaroon ng isa pang anak na lalaki!” sabi ni Labaw Donggon.

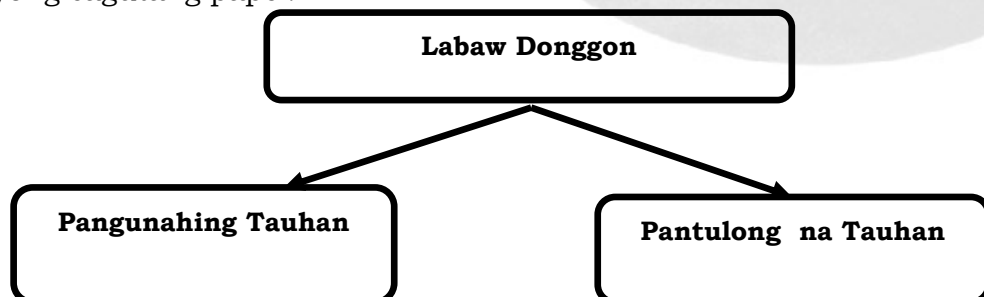
Nagulat sina Abyang Ginbitinan at Anggoy Doroonan sa sinabi ng asawa at dahil mahal na mahal nila ang asawa ay tinupad nila ang kahilingan nito. Masayang-masaya si Labaw nang naibalik ang kaniyang lakas at sigla ng isip at ang kaniyang tinig ay umalingawngaw sa buong lupain.

Nagustuhan mo ba ang epikong iyong binása? Bago natin ito talakayin ang kuwento, sukatin mo muna ang iyong kaalaman kung paano nabuo ang ilang salitang ginamit dito.

D

Gawain sa Pagkatuto Bilang 1: Basahin ang mga sumusunod na katanungan. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

1. Sino-sino sina Labaw Donggon at Saragnaya? Ano-ano ang mga taglay nilang katangian?
2. Paano nakarating si Labaw Donggon sa kaharian ni Saragnaya?
3. Ano ang kinahinatnan ng kaharian ni Labaw Donggon nang mawala siya at ikulong sa kulungan ng baboy ni Saragnaya?
4. Anong uri ng mga asawa sina Abyang Ginbitinan at Anggoy Doroon? Ano ang pangalan ng kanilang mga naging anak?
5. Paano nakatulong ang mga anak ni Labaw Donggon sa pagliligtas sa kaniya?
6. Ano ang kaganapan nang dumating si Baranugon sa kulungan ni Labaw Donggon? Anong sikreto ni Saragnaya ang itinatago ni Abyang Alunsini?
7. Naging makatarungan ba ang pagkakapatay ni Baranugon kay Saragnaya? Bakit kahit maysakit ay ninais paring pakasalan ni Labaw Donggon si Naglimatong Yawa Sinagmaling Diwata?
8. Paano naibalik ang lakas ng katawan ni Labaw Donggon?
9. Paano nakatutulong ang mga pangyayari sa epiko sa paglalarawan ng aspekto ng kultura ng mga taga-Visayas tulad ng kanilang kaugalian, kalagayang panlipunan, paniniwala o prinsipyo?
10. Ano-ano ang katangian ng pangunahing tauhan at pantulong na tauhan sa epiko? Gamitin ang sumusunod na graphic organizer sa pagsagot. Gawin ito sa iyong ságutang papel.



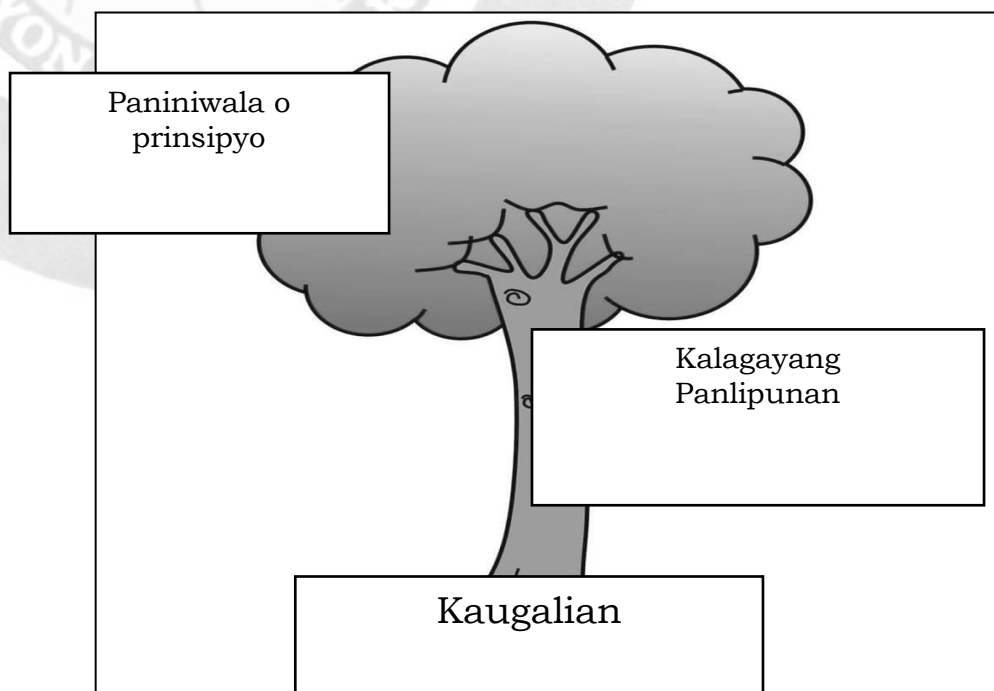
11. Isulat ang *supernatural* o kakaibang katangian ni Labaw Donggon at ng kaniyang katunggaling si Buyong? Isulat mo ito sa kasunod na *tablet of wisdom*. Gawin ito sa ságutang papel.
12. Ilarawan ang mga natatanging aspektong pangkultura na nagbibigay-hugis sa panitikan ng Kabisayaan (halimbawa: heograpiya, uri ng pamumuhay, at iba pa.)
13. Paano makatutulong ang mga pang-ugnay sa pagsasalaysay?

Gawain sa Pagkatuto Bilang 2: Magsaliksik ng pinagmulan ng sumusunod na salita. Isulat sa kasunod na talahanayan ang pinagmulang salita at bansa, at kahulugan nito. Gawing batayan ang halimbawa sa unang bilang. Gawin ito sa iyong sagutang papel.

Salita	Pinagmulang salita	Bansang pinagmulan	Kahulugan
epiko	epos	Greece	awit
diwata			
buhay			
awit			

E

Gawain sa Pagkatuto Bilang 3: Itala ang mahahalagang pangyayari sa binásang epiko na naglalarawan ng alinman sa kaugalian, kalagayang panlipunan, paniniwala o prinsipyo ng mga taga-Visayas. Gamitin ang **Tree chart** sa pagsagot. Gayahin ang kasunod na pormat sa ságutang papel.



Gawain sa Pagkatuto Bilang 4: Maglahad ng ilang impormasyon na nagpapakita ng aspektong pangkultura, tulad ng kaugalian, kalagayang panlipunan at paniniwala o prinsipyong masasalamatin sa epikong Labaw Donggon. Subuking gamitin ang alinman sa mga pang-ugnay sa paglalahad tulad ng una, pagkatapos, samantala, gayundin, sumunod, sa wakas, at samakatuwid sa pagbibigay ng impormasyon. Gawin sa ságutang papel.

Paksa	Sariling Paglalahad
Kaugalian	
Kalagayang Kultura	
Paniniwala o Prinsipyo	

Gabay sa Pagkatuto Bilang 5: Batay sa ilang kasunod na pangyayari sa binásang epiko, ibigay at ipaliwanag ang mga aspektong pangkultura ng mga taga-Visayas, tulad ng: kaugalian, kalagayang panlipunan, paniniwala o prinsipyo. Gawin ito sa ságutang papel.

Pangyayari

Pagpapaalam ni Labaw Donggon sa ina bago hanapin si Anggoy

Pagtatanggol ni Buyong sa pag-angkin ni Labaw Donggon sa kaniyang asawa

Paghahanap ng magkapatid na Baranugan at Asu Mangga sa kanilang ama

Aspektong Pangkultura

Gawain sa Pagkatuto Bilang 6: Bilugan ang mga panandang pandiskurso na ginamit sa pangungusap. Gawin sa sagutang papel.

1. Bagaman may banta ng pandemya, positibo nating haharapin ang 'bagong normal' ng may kahabagan, sensibilidad, at pagiging makabayan upang ang paraan ng pag-aaral ay hindi maging isang pasanin para sa ating mga magulang, mga anak at guro ngunit isang pag-asa sa gitna ng krisis.
2. Samantala, inihanda ang mga learning delivery option na ito na angkop sa social distancing at limitadong internet access ng mga guro at mag-aaral.
3. Sa kabila ng mga hamon na tatahakin, sisiguraduhin natin na magkakaroon ng balanse sa pagitan ng pagbibigay ng kalidad ng edukasyon at pag-aaruga sa bawat isa.

Gawain sa Pagkatuto Bilang 7: Manaliksik ka ng mga katulad na epiko sa inyong bayan. Mag-interbyu ng isang historian, manunulat, o mga matatanda sa iyong lugar. Magsagawa ng isahang pagsasalaysay ng isang pangyayari sa kasalukuyan na may pagkakatulad sa mga pangyayari sa epiko. Isaalang-alang ang mga panandang pandiskurso na salita na gagamitin sa pagsulat. Gawin ito sa sagutang papel.

Pamantayan	Napaka-husay	Mahusay	Katamtaman ang husay	Nangangailangan ng Pagsasaayos ng gawain
Naglalarawan ng mga paniniwala, pamahiin o uri ng pamumuhay ng isa sa mga lugar sa Visayas.				
Malikhain at masining ang presentasyon ng pagsasalaysay.				
Maayos ang diwang binuo at nagbibigay ng impormasyon tungkol sa epikong bayan. Lohikal ang pagkakasunod-sunod ng mga pangyayari sa isinalaysay na pangyayari.				
Maikli at nakakakuha ng interes ang ang isinalaysay na kuwento.				
Malinaw ang kuwentong inilalahad na may kaugnay na pangyayari sa epiko gamit ang mga panandang pandiskurso.				

UGNAY-WIKA : Panandang Pandiskurso

Ang **panandang pandiskurso** ay naghuhudyat ng pag-uugnayan sa iba't ibang bahagi ng isang pagpapahayag. Kinakatawan nito ang mga pangatnig at pananda. Ang **at**, **ngunit** at **sapagkat** ay ginagamit na pangatnig sapagkat nag-uugnay ang mga ito ng dalawang salita, parirala o sugnay na pinagsusunod-sunod sa pangungusap.

Samantala ang **at**, **gayundin** at **ngunit** pa rin ay maaaring gamiting **cohesive devices**, na ang **at** at **gayundin** ay maaaring gamitin sa pagdaragdag samantalang ang **ngunit** ay pagpapahayag ng taliwasan o salungatan.

1. **at**

Maraming bayani ang nakilala **at** nakaligtas mula sa bagsik ng Super Bagyong Yolanda.

2. **gayundin**

Sa mahigit na dalawampung taong pagtuturo ni Sir Elyong, naging masipag siyang hardinero **gayundin**, agriculturist din siya ng kanilang paaralan.

3. **ngunit**

Maaari nilang maikuwento ang kanilang pinagdaanan **ngunit** para kay Rogelio Lardera hindi niya ito kaya.

4. Ang **dahil sa** ay pang-ugnay na ginagamit bilang cohesive device. Isa itong pangatnig na ginagamit sa pagpapahayag ng dahilan o resulta ng isang pangyayari.

Halimbawa: Sa mga katangian niyang ito, higit sa lahat, itinuturing siyang huwarang guro **dahil sa** kasipagan.

5. Ang **para sa** ay pang-ugnay na pang-ukol. Ginagamit ito upang iugnay ang isang parirala sa pinag-uukulan nito o kung tungkol saan ito.

Halimbawa: Hindi na siya iba sa lahat, siya'y asawa, ama, anak at kapatid na kayang ibigay ang lahat nang makakaya para sa kaniyang minamahal.

Magagamit din ang **para sa** bilang **cohesive device** na nagbibigay ng **punto de vista** ng iugnay na parirala. Marami pang cohesive device na maaaring gamiting pang-ugnay sa pagsasalaysay gaya ng: saka, bukod sa, bunga nito, kung, kapag, pero, kung gayon, maaari, puwede, gayunpaman, samakatuwid, kaugnay nito at iba pa.



Punan ang patlang. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Nabatid ko na ang epiko ay may kakaibang katangian ang mga pangunahing tauhan. Ito ay ang mga sumusunod: _____, _____, _____, gagundin ang intelektuwal at moral na katangian.

Pagbibigay ng Kahulugan at Sariling Interpretasyon sa mga Salitang Paulit-ulit, Mga Salitang Iba-ibang Digri o Antas ng Kahulugan

I

Aralin



Tatalakayin sa panitikang Bisaya ang maikling kuwentong Miguelito na sinulat ni Sharon A. Villaverde. Sabay nating pag-aralan ang ilan sa kanilang panitikan na may malaking impluwensiya rin sa uri ng panitikan na mayroon táyo ngayon.

Inaasahang pagkatapos ng araling ito ay makasusulat ka na ng sariling komiks iskit gamit ang hambingan ng salita at ilang pamamaraan na kapaki-pakinabang at angkop sa iyong kakayahan sa tulong ng teknolohiya at mga estratehiya na gagabay sa iyo tungo sa higit na malalim at kapaki-pakinabang na pagkatuto.

Matapos mong mapag-aralan ang aralin na ito, inaasahang maibibigay mo ang kahulugan at sariling interpretasyon sa mga salitang paulit-ulit na ginamit sa akda, mga salitang iba-iba ang digri o antas ng kahulugan (pagkikilino), mga di pamilyar na salita mula sa akda, at mga salitang nagpapahayag ng damdamin at makasusulat ng isang editoryal na nanghihiikayat kaugnay ng paksa.

Elemento ng Maikling Kuwento

Ang isang maikling kuwento o katha ay dapat na magkaroon ng simula, tunggalian, kasukdulan, at wakas. Ang mga pormal na bahaging ito ng isang kuwento ay isang mukha o kabuuan ng buhay, at ang buhay, anumang uri, ay may simula, pakikipagtunggali, kasukdulan, at wakas.

1. Mga Tauhan

Ang dami o bilang ng mga tauhan sa kuwento ay dapat na umayon sa pangangailangan. Mahirap itakda ang bilang ng mga tauhang magpapagalaw sa isang kuwento sapagkat ang pangangailangan lamang ang siyang maaaring magtakda nito.

Sa maikling kuwento, ang mga bumubuhay na tauhan karaniwan ay ang mga sumusunod:

a. **pangunahing tauhan** – Sa isang maikling kuwento ay iisa lamang ang pangunahing tauhan. Ito ay ibinabatay sa tungkuling ginagampanan ng tauhan

sa katha. Sa pangunahing tauhan umiikot ang kuwento, mula sa simula hanggang sa katapusan.

a. **katunggaling tauhan** – Ang mga pangyayari ay binubuhay sa pamamagitan ng tunggalian sa loob ng isang kuwento. Ang tunggaliang ito, karaniwan ay kinakatawanan ng mga tauhang pangkuwento.

c. **kasamang tauhan** – Siya ay kasamahan ng pangunahing tauhan. Ang pangunahing tungkulin niyon sa kuwento ay ang maging kapalagayang loob ng ibang tauhan.

d. **ang may akda** – Sinasabing ang pangunahing tauhan at ang awtor/may akda ay lagi nang magkasama sa loob ng katha. Bagama't ang naririnig lámang ay ang kilos at tinig ng tauhan, sa likod ay laging nakasubaybay ang kamalayan ng makapangyarihang awtor/may akda.

2. **Tunggalian** – Ito ang paghahamok ng dalawang lakas, kaisipan o paniniwalang pinagbabatayan ng banghay ng isang akda. Nalulutas lámang ito kung ang isang lakas, karaniwan ang pangunahing tauhan ay magtatagumpay o mabibigo sa paggapi sa lumalabang puwersa o kaya'y susuko sa pagtatangka.

May apat na tunggalian na maaaring gamitin sa pagpapaigting ng suliranin, hindi lámang sa epiko kundi sa anumang anyo ng kuwento.

a. **tao laban sa tao** – Ito ay isang uri ng tunggalian kung ang suliranin ng tauhan ay dulot ng kapwa niya tao.

b. **tao laban sa sarili** – Ito ay nagaganap kung ang suliranin ng pangunahing tauhan ay sa sarili niya mismo nagmula.

c. **tao laban sa kalikasan** – Ang tunggaliang ito ay nagaganap sa pagitan ng pangunahing tauhan at ang puwersa ng kalikasan katulad ng pagbaha, paglindol, sunog, tagtuyot, at iba pa.

Basahin at unawain ang kuwento.

Miguelito

Sharon A. Villaverde

Natagpuan ako ng isang nagmalasakit na militar, basa, pagala-gala sa dalampasigan ng Basey sa Samar.

Hindi ko matandaan ang naganap sa akin. Gusto ko nang kalimutan ang mga gabíng iyon. Ang gabíng dinala ang tahanan ko kasama ang aking pamilya ng daluyong ni Yolanda.

Tinanong ako ng sundalo na nakakuha sa akin at inalok niya ako ng tinapay. Pagod na pagod ako sa iláng araw na palutang-lutang sa baha. Pinahid ko ang sipon at luha sa hirap at sakit na nadarama ko. Nasaan na ang inay ko? Mga kapatid ko? Si Lola?

Naalimpungatan ako sa pagtulog nang hapong iyon dahil sa napakaingay na sigawan at tawanan ng mga bata sa lansangan. Naliligo sila sa ulan. Napilitan akong bumangon, nagpahid ng pawis at dumungaw sa bintana. Nais ko ring makilaro sa aking mga kaibigan. Nakita ko rin ang ilang kapit-bahay na unti-unti nang nagsisilikas. May paparating daw na malakas na bagyo. Yolanda ang pangalan.

“Bandilyo! Bandilyo! Tinatawagan po ang lahat ng mga tao na naninirahan sa malapit sa dagat ng Tacloban City na pumunta na sa mga nakatayong evacuation center.”

“Hoy, Miguel,” sigaw ng isang batang nakasando nang maluwag at shorts na jersey, “Lilikas ba kayo? Paalis na kami, sabi nga ni Mama kailangan na raw naming umalis.”

“Hindi na raw kami aalis nina Mama,” sagot naman ni Miguel habang nakadungaw sa bintana.

“Eh, paano kung lumakas ang bagyo?” pabiglang sagot ng kaibigan sabay buhat sa balutan dala ang ilang damit.

“Sige, mauna na kami,” nakangising sabat ng isa pa niyang kaibigan. Malago ang buhok. Nakita niya ang ilang kaibigan na nag-uumpisa nang umalis sa lugar.

Nagsigawan ang mga bata habang pasayaw-sayaw na naliligo sa ulan.

“Nay! Hindi po ba ta`yo aalis?” ang mahinang tanong ni Miguelito sa ina.

“Naku, hindi na anak, hindi na lalakas ang ulan, sabi lang iyan ni Mayor, na malakas pero makakaraos din. Matagal na akong nakatirá sa dagat at ni minsan ay hindi naman kami nadisgrasya. Saka sinong magtataas ng mga gamit kapag bumaha? Mahina pa, anak, ang lola mo kasi maysakit. Dito na lang tayo. May awa ang Diyos, anak,” ang mariing sabi ng ina ni Miguelito.

Hindi ko napigilan ang pagluha. Maraming tao at mga sundalo ang nagtatanong sa akin kung anong pangalan ko. Di ko matandaan? Paano ka naming ihahatid sa pamilya mo? Mariin ko pa ring hawak ang trak-trakan na laruan ko at kasama sa baha sa loob ng iláng araw at tanging kasama kong nakaligtas.

“O sige, hindi na nila kukunin, iyan. Huwag ka nang umiyak.”

Nginitian niya ako. Nahulog ang basahang nakabalot doon at nakita kong lata pala iyon ng biskuwit. Inabutan ako ng biskuwit at ng bagong damit. Hinampas ko ang nag-abot sa akin. Di ko sinasadya parang galit ako sa mundo. Hinahanap ko pa rin ang pamilya ko.

Masakit pa ang aking ulo. May sugat umano sa batok at braso nang mapadpad sa Samar. At sa mga unang araw nito sa piling ng mga kumalingang sundalo, madalas daw akong tulala o kung hindi man nagiging aburido.

Napatingin ako sa labas ng bintana, maraming sundalo, tulad ng gabíng bago dumating ang malakas na daluyong. Malakas ang hampas ng tubig sa aming dingding. Unang nalipad ang aming bubong. Basang-basa kami. Tumataas na rin ang tubig sa sahig na kawayan. Ang bilis ng pangyayari. Isang malakas na hampas ng alon ang nagdala sa amin kasama ang aming bahay na inanod ng baha.

Sumigaw ang nanay ko “Miguelito, asan ka?” Inay... Nasaan ka?”

“Inay, Lola, nasaan kayo? Ang lamig, Inay! Lola! Hu-hu-hu-hu!” Hindi ko na alam kung gaano ako katagal umiyak sa paghahanap sa aking ina, lola, at mga kapatid.

Lulubog-lilitaw ako sa tubig, may nakita akong kahoy at may nakasakay na isang matanda. Isinakay niya ako sa kahoy. Huwag daw akong bibitaw, ang bilin nito. Bumitaw ang matanda sa pagkakapit sa kahoy, malulunod daw kami pareho kung pareho kaming nakakapit sa kahoy.

Malakas ang agos ng tubig, dinala ako sa malayo, wala akong makitang lupa o pampang. Nilalamig na ako, gutom at pagod. Nagdasal ako na sana makaligtas ako. Hindi ko na mabilang ang oras kung iláng araw na akong nakalutang sa tubig.

Nagising ako sa pampang. Tanghali na iyon at kahit nahihilo ako, nilalamig at gutom ay naglakad ako. Sa pagod ko ay naupo ako sa dalampasigan. Maraming nakahanay na mga katawan. Halos wala ng gumagalaw. Mistulang mga kahoy na nakasalansan ang katawan nila. Nanghihina ang aking katawan sa pagod. Sa gutom.

Naghintay ako na bakâ makita ko ang aking ina, o si Lola o ang aking mga kapatid. Tinapik ako ng isang naka-unipormeng sundalo. Binigyan ako ng tubig at tinapay. Sa gutom, agad kong kinuha ito at kinain. Inakay niya ako patungo sa kampo.

Hindi pa rin ako makausap nang matino. Pilit kong hinahanap ang pamilya ko. Wala akong matandaan sa lugar. Hanggang sa may makakilala sa akin. Pinuntahan namin ang aming lugar. Nasasabik akong makita ang aming tahanan, ang mga kapatid ko, ang aking ama at ina kasama si Lola. Ang haba ng biyahe namin mula sa bahay patungo sa lungsod ng Tacloban.

Nakita ko na ang pamilyar na lugar, sa may airport kami nakatira, likod lang nito, ngunit iba na ang itsura ng aming masayang lugar, mga guhong bahay. Sirang kalsada, walang pagkain o maayos na inumin.

Makalipas ang mahigit isang linggo matapos mawalay sa kaniyang pamilya, nakabalik sa Tacloban City ang isang pitóng-taóng-gulang na lalaki na tinangay

ng malalakas na alon mula sa Leyte patungo sa kabilang lalawigan ng Samar nang manalasa ang bagyong Yolanda.

Mabuti na lámang at nanatiling nakatayo ang Tacloban airport na naging marka ni Miguelito patungo sa kanilang bahay na nása likod ng paliparan at malapit lang sa dagat.

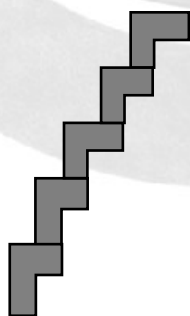
Doon ay nakita ni Miguelito ang isa niyang kaibigan, at sumunod naman ang lalaki na nagpakilala na tiyuhin ng batà.

Hindi lumikas ang pamilya nina Miguelito nang manalasa ang bagyo. Dagdag pa nito, nakaligtas sa delubyo ang ama ni Miguelito pero sumuko na umano ito sa paghahanap sa pag-aakalang nasawi na ang anak. Kabilang sa hindi pa nakikita ay ang kapatid ni Miguelito, ang kaniyang lola at ang kaniyang ina.

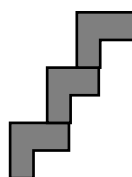
Tanging alaala na lang ni Miguelito ang wasak na tahanan tulad ng kaniyang pangarap at pamilya. Hindi alam kung paano pupulutin ang piraso ng mundong kahaharapin ni Miguelito.

D

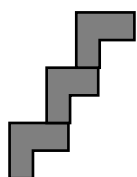
Gawain sa Pagkatuto Bilang 1: Isaayos ang mga salita sa bawat set sa tindi o antas ng kahulugan ng mga ito. Gamitin ang klino. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.



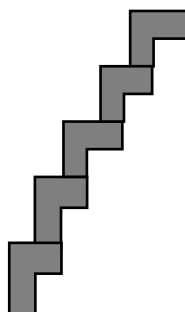
gula-gulanit
sira-sira
napunit
nalaslas
natastas



niyapos
niyakap
nangapit

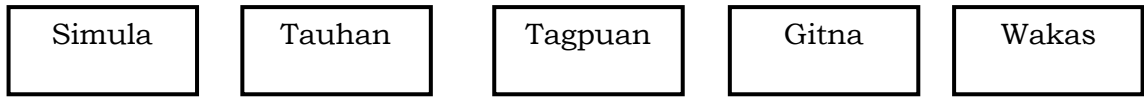


nag-atubili
nag-alanganin
natigilan



tinutudyo
tinutukso
binibiro
niloloko
inuulol

Gawain sa Pagkatuto Bilang 2: Itala ang mahahalagang pangyayari sa binásang maikling kuwento. Isulat ang elemento ng maikling kuwento. Gumawa ng **Tree Chart** sa pagsagot. Gawin ito sa ságútang papel.



Gawain sa Pagkatuto Bilang 3: Isulat ang mga katangian ni Miguelito bilang anak. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.



Gawain sa Pagkatuto Bilang 4. Magsaliksik ka ng balita tungkol sa isa sa mga sumusunod na paksa. Pumili ng isa lámang. Isaalang-alang ang mga pang-abay na pagsang-ayon o pasalungat na salita na gagamitin sa pagsulat. Gawin ito sa ságútang papel.

Mga Pagpipiliang Paksa:

1. Pagpapatigil ng simula ng pasukan mula Agosto tungo sa Oktubre 2020.
2. Pagbibigay ng 4Ps assistance sa mga mahihirap.
3. Pagkalbo ng bundok at kagubatan.
4. Edukasyon sa panahon ng pandemya.
5. Mass Testing sa Pilipinas.
6. Adiksyon sa mga larong kompyuter at social media (Facebook, Twitter, at Instagram).
7. Mental Health ng Kabataan sa Bagong Normal
8. Online Modality o Modyul: Angkop na Pamamaraan sa Edukasyon sa New Normal

Pamantayan sa Pagsulat ng Editoryal				
Pamantayan	Napakahusay	Mahusay	Katamtaman ang husay	Nangangailangan ng pagsasaayos ng gawain
Malinaw na naipahayag ang opinyon sa isyung tinalakay.				
Gumamit ng mga ebidensiya o patunay upang maging makatotohanan ang sinabi.				
Kinakikitaan ng tiwala sa sarili at kaalaman sa isyu.				
Naipahayag ang opinyon sa maayos na paraan.				
Nakagamit ng ebedensiya.				
	100-90	89-85	84-80	79-75



Gawain sa Pagkatuto Bilang 5: Punan ang patlang. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Naiaayos ko ang kahulugan ng mga salita sa papamagitan ng tindi o _____ ng kahulugan ng mga ito gamit ang klino.



Susi sa Pagwawasto

WEEKS 1-2

Bilang 1

Dasal at panalangin	orasyon	Debosyong Kristiyano na gumugunita sa pagkakatawang-tao
Orasyon ng mga matanda	bulong	Matandang katawagan sa orasyon ng mga sinaunang tao sa kapuluan ng Pilipinas.
Tradisyong na inililapat sa pamamagitan ng pasahita	oral	Paraan ng paglilapat o paghabat ng kasaysayan, panitikan, o batas magmula sa salinlahi isang salinlahi papunta sa kasunod na
matatandang awit	bayan	Matandang uri ng panitikang Filipino na naglalarawan ng mga kalinangan ng ating tinallikdang panahon.
Kanta ng bayan o matatapang.	Waray	Bisayang grupong etniko sa Pilipinas. Matatagpuan ang karamihan sa kanila sa Silangang Kabisayaan na kabilang ang Samar, Hilagang Samar, at Silangang Samar
Denotasyon	Konotasyon	

Bilang 2

Ang awiting-bayan (inatagawag ding kantahing-bayan) ay isang tula ng inaawit na nagpapahayag ng damdamin, kaulagan, karanasan, panampalataya, gawin o hanapbuhay ng mga taong naninirahan sa isang pook.	Ang awiting-bayan lamang ang nakapagpapantili sa ating moral. Natatiling paksa ng ating mga awiting-bayan ang ating katutubong kultura, damdamin, at iba't iba pang mga paksa.
Pagpapaliwanag	Patunay

Bilang 3

Awiting-Bayan	Mga tradisyong ng mga Filipino	Bulong
May labindalawang pantig at inaawit para sa mga Bathala	Sumasalamin sa malalim na kultura ng bansa	Orasyon at panalangin
Tulang inaawit	Binubuo ng ilang taludtod bilang paumanhin sa lamang lupa	

Bilang 9

1. Payaw	2. Tambahasan	3. Mahuli	4. Matodas
----------	---------------	-----------	------------

Bilang 7

Balbal	Kolokyal	Lalawigan	Teknikal	Pampantitikan
matodas	kinimig	payaw	kumbento	mangulila
manigas	siya	apason		magbaon
maton		tambihon		mauhaw
		magkasilo		hustisya
				tatakas
				humahamon
				sindak
				away

WEEKS 3-4

Bilang 2

Kahulugan	Kasalungat	Mabuti
Masama ang pakiramdam	Maysakit	Mabuti
Maganda ang asal	Mabuti	Masama
Gumawa	Lumikha	Sumitra

WEEKS 3-4

Bilang 3

1. Ang alamat ay tungkol sa pinagmulan ng Bohol	2. Nagsimula ang alamat sa kuwento ng pagkakakasakit ng anak ng hari, paghihiyas ng mga bibe sa nahuog na babae at iba pa.	3. Ang amang mapagmahal ay gagawin ang lahat para sa anak kahit anong mangyari.	4. Gagawin ng ama ang lahat para lamang sa kanyang anak pang mabuhay.
---	--	---	---

Bilang 4

1. Kasingsinghan	2. Mas magalang	3. Mas mayabong	4. Ga munggo	5. Kasingsingis
6. Kasingsinghan	7. kasingsingbat	8. Mas maputi	9. Mas malaki	10. Mas malakas

WEEKS 5-6

Bilang 2

Salita	Salita	Pinagmulan	Bansang	Kahulugan
Diwata	devata o	Sanskrit		tagapagbantay ng ispiritual ng kalikasan
Buhay	bihar	Proto-Malayo-Polynesian		May kakayahang gumalaw, magpararami, at yumabong

WEEKS 7-8

Bilang 1

1. Napunit	Nastalas	Nastalas	Sira-sira	Gula-gulant	Niyakap	Niyapos	Nangapit
2. Napunit	Nastalas	Nastalas	Sira-sira	Gula-gulant	Niyakap	Niyapos	Nangapit

PIVOT Assessment Card for Learners

Personal na Pagtataya sa Lebel ng Performans para sa Mag-aaral

Pumili ng isa sa mga simbolo sa ibaba na kakatawan sa iyong naging karanasan sa pagsasagawa ng mga gawain. Ilagay ito sa Hanay ng LP o Lebel ng Performans. Basahin ang



- ★ -Nagawa ko nang mahusay. Hindi ako nahirapan sa pagsagawa nito. Higit na nakatulong ang gawain upang matutuhan ko ang aralin.
- ✓ -Nagawa ko nang maayos. Nahirapan ako nang bahagya sa pagsasagawa nito. Nakatulong ang gawain upang matutuhan ko ang aralin.
- ? -Hindi ko nagawa o nahirapan ako nang labis sa pagsasagawa nito. Hindi ko naunawaan ang hinihingi sa gawain. Kailangan ko pa ng paglilinaw o dagdag kaalaman upang magawa ko ito nang maayos o mahusay.

Gawain sa Pagkatuto

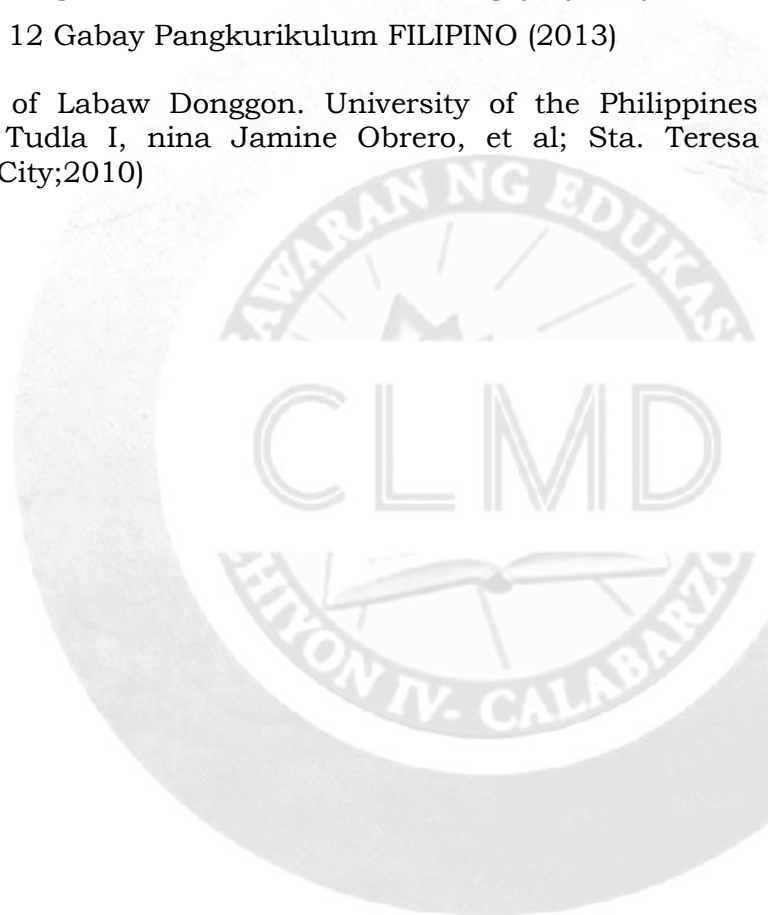
Week 1	LP	Week 2	LP	Week 3	LP	Week 4	LP
Gawain sa Pagkatuto Blg. 1		Gawain sa Pagkatuto Blg. 1		Gawain sa Pagkatuto Blg. 1		Gawain sa Pagkatuto Blg. 1	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 2		Gawain sa Pagkatuto Blg. 2		Gawain sa Pagkatuto Blg. 2		Gawain sa Pagkatuto Blg. 2	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 3		Gawain sa Pagkatuto Blg. 3		Gawain sa Pagkatuto Blg. 3		Gawain sa Pagkatuto Blg. 3	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 4		Gawain sa Pagkatuto Blg. 4		Gawain sa Pagkatuto Blg. 4		Gawain sa Pagkatuto Blg. 4	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 5		Gawain sa Pagkatuto Blg. 5		Gawain sa Pagkatuto Blg. 5		Gawain sa Pagkatuto Blg. 5	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 6		Gawain sa Pagkatuto Blg. 6		Gawain sa Pagkatuto Blg. 6		Gawain sa Pagkatuto Blg. 6	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 7		Gawain sa Pagkatuto Blg. 7		Gawain sa Pagkatuto Blg. 7		Gawain sa Pagkatuto Blg. 7	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 8		Gawain sa Pagkatuto Blg. 8		Gawain sa Pagkatuto Blg. 8		Gawain sa Pagkatuto Blg. 8	
Week 5	LP	Week 6	LP	Week 7	LP	Week 8	LP
Gawain sa Pagkatuto Blg. 1		Gawain sa Pagkatuto Blg. 1		Gawain sa Pagkatuto Blg. 1		Gawain sa Pagkatuto Blg. 1	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 2		Gawain sa Pagkatuto Blg. 2		Gawain sa Pagkatuto Blg. 2		Gawain sa Pagkatuto Blg. 2	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 3		Gawain sa Pagkatuto Blg. 3		Gawain sa Pagkatuto Blg. 3		Gawain sa Pagkatuto Blg. 3	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 4		Gawain sa Pagkatuto Blg. 4		Gawain sa Pagkatuto Blg. 4		Gawain sa Pagkatuto Blg. 4	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 5		Gawain sa Pagkatuto Blg. 5		Gawain sa Pagkatuto Blg. 5		Gawain sa Pagkatuto Blg. 5	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 6		Gawain sa Pagkatuto Blg. 6		Gawain sa Pagkatuto Blg. 6		Gawain sa Pagkatuto Blg. 6	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 7		Gawain sa Pagkatuto Blg. 7		Gawain sa Pagkatuto Blg. 7		Gawain sa Pagkatuto Blg. 7	
Gawain sa Pagkatuto Blg. 8		Gawain sa Pagkatuto Blg. 8		Gawain sa Pagkatuto Blg. 8		Gawain sa Pagkatuto Blg. 8	

Paalala: Magkaparehong sagot ang ilalagay sa LP o Lebel ng Performans sa mga gawaing nakatakda ng higit sa isang linggo o week. Halimbawa: Ang aralin ay para sa Weeks 1-2, ilalagyan ang hanay ng Week 1 at Week 2 ng magkaparehong ★, ✓, ?.



Sanggunian

- Department of Education (2012). K-12 Curriculum Guide in Filipino (Grade 1-10).
- Garcia, L. (2008). Kalatas: Pagbasa at Pagsulat Tungo sa Pananaliksik. (Binagong Edukasyon) Jimcy Publishing House.
- Villaverde, Sharon A. (2015), Bahaghari 7: Pisara Publication, Tagaytay, City Manila
- Villaverde, Sharon A. (2015) Bahaghari 8, Pisara Publication, Tagaytay, City Manila
- Department of Education K to 12 Gabay Pangkurikulum FILIPINO (2013)
- Jocano F. Lano, et.al. Epic of Labaw Donggon. University of the Philippines 1965Hango sa aklat na Tudla I, nina Jamine Obrero, et al; Sta. Teresa Publications, Inc. Quezon City;2010)
- (Source: DepEd.gov.ph)



Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education Region 4A CALABARZON

Office Address: Gate 2, Karangalan Village, Cainta Rizal

Landline: 02-8682-5773 locals 420/421

Email Address: lrmd.calabarzon@deped.gov.ph

